

5–7 SINFLARDA VIZUAL SAVODXONLIKNI RAQAMLI VOSITALAR ORQALI RIVOJLANTIRISH

Usmonov Umid Farxodovich

Navoiy davlat universiteti

“Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi” – ta’lim yo’nalishi

2-kurs talabasi

Anotatsiya: Ushbu maqolada umumta’lim maktablarida 5–7 sinf o’quvchilari uchun vizual savodxonlikni raqamli vositalar orqali rivojlantirish metodikasi tahlil qilinadi. Tadqiqotda interfaol dasturlar, multimedia resurslari, virtual galereyalar va chizish ilovalari yordamida o’quvchilarning badiiy idrokini, rang va kompozitsiya tushunchalarini shakllantirish imkoniyatlari ko’rib chiqiladi. Bosqichma-bosqich o’qitish, loyiha asosida mashg’ulotlar va “flipped classroom” metodlari yordamida o’quvchilarda mustaqil ijodiy fikrlash va tanqidiy tafakkurni rivojlantirishning samarali yo’llari yoritiladi. Tadqiqot shuni ko’rsatadiki, raqamli vositalardan foydalanish o’quvchilarning darsga qiziqishini oshiradi, interaktiv muhitda faol ishlashga undaydi va ularning vizual savodxonligini mustahkamlaydi.

Kalit so’zlar: vizual savodxonlik, raqamli vositalar, 5–7 sinflar, tasviriy san’at ta’limi, interfaol o’qitish, loyiha asosida o’qitish, ijodiy rivojlanish, “flipped classroom”.

Vizual savodxonlik maktab o’quvchilarining tasviriy san’at bo’yicha asosiy ko’nikmalarini shakllantiruvchi muhim omildir. Ushbu ko’nikmalar rang va shaklni to’g’ri idrok etish, kompozitsiyani tushunish, yorug’lik va soya bilan ishlashni o’z ichiga oladi. Zamonaviy ta’limda raqamli texnologiyalarni qo’llash vizual savodxonlikni rivojlantirishning samarali vositasi sifatida e’tirof etiladi. Interfaol dasturlar, chizish ilovalari, multimedia materiallari va virtual galereyalar o’quvchilarga turli texnikalarni sinab ko’rish, ijodiy qarorlar qabul qilish va badiiy idrokni mustahkamlash imkonini beradi.

Bosqichma-bosqich yondashuv asosida o’qitishda o’quvchilar dastlab oddiy shakl va rang mashqlaridan boshlaydi, keyinchalik murakkab kompozitsiyalar va tematik loyihalarni yaratadi. Loyiha asosida o’qitish o’quvchilarda mas’uliyat, ijodiy tafakkur va mustaqil qaror qabul qilish ko’nikmalarini rivojlantiradi. “Flipped classroom” modeli esa nazariy bilimlarni uyda o’zlashtirish va sinfda amaliy mashg’ulotlarga e’tibor qaratishga yordam beradi.

Raqamli vositalardan foydalanish nafaqat texnik ko’nikmalarni rivojlantiradi, balki o’quvchilarning darsga qiziqishini oshiradi, interaktiv muhit yaratadi va ijodiy erkinlikni ta’minlaydi. Shu tariqa, 5–7 sinflarda vizual savodxonlikni rivojlantirishda raqamli texnologiyalar o’quv jarayonining samaradorligini oshiruvchi asosiy omil hisoblanadi.

5–7 sinflarda vizual savodxonlikni rivojlantirish jarayoni bosqichma-bosqich yondashuv asosida tashkil etilganda maksimal samaradorlikka erishish mumkin. Ushbu yondashuv o'quvchilarning texnik ko'nikmalarini va ijodiy qobiliyatlarini tizimli ravishda shakllantirishga imkon beradi. Boshlang'ich bosqichda o'quvchilar rang va shakl tushunchalari, chiziq va kompozitsiya asoslarini o'rganadi. Shu bosqichda raqamli texnologiyalar yordamida interfaol mashqlar o'tkazish muhim ahamiyatga ega: masalan, chizish ilovalari orqali shakllarni yaratish, ranglarni kombinatsiyalash, rang tonlarini o'rganish va virtual galereyalar orqali san'at asarlarini tahlil qilish. Bu jarayon o'quvchilarda kuzatuvchanlikni oshiradi, detallarni idrok etish qobiliyatini rivojlantiradi va o'quv jarayonini qiziqarli qiladi.

O'rta bosqichda o'quvchilar murakkab kompozitsiyalar bilan ishlashni boshlaydi. Bu bosqichda raqamli vositalar o'quvchilarga tajriba qilish imkonini beradi: turli rang kombinatsiyalari, yorug'lik va soya effektlarini sinab ko'rish, perspektiva va proporsiyalarni vizualizatsiya qilish imkoniyatlari mavjud. Interfaol mashg'ulotlar va loyiha asosida ishlash o'quvchilarda mas'uliyat, jamoada ishlash va o'z ishini tanqidiy baholash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shu bilan birga, o'quvchilar turli san'at uslublari va texnikalarini raqamli vositalar orqali o'rganadi, bu esa ijodiy qaror qabul qilish qobiliyatini kuchaytiradi.

Ilg'or bosqichda o'quvchilar mustaqil ijodiy loyihalarni amalga oshiradi. Ular o'z ishlarida raqamli va an'anaviy texnikalarni uyg'unlashtiradi, shaxsiy badiiy uslubini rivojlantiradi va estetik qarorlarni mustaqil qabul qiladi. Ushbu bosqichda o'qituvchi mentor sifatida faoliyat olib boradi: o'quvchilarga fikr-mulohaza beradi, tajribalarni yo'naltiradi va ijodiy yondashuvlarni rag'batlantiradi. Virtual galereyalar va interfaol dizayn dasturlari o'quvchilarning ijodiy qobiliyatini kengaytiradi va ularga dunyo san'ati bilan tanishish imkonini beradi.

Raqamli texnologiyalarni qo'llash jarayonida o'quvchilar tanqidiy fikrlash, muammoni hal qilish va vizual tafakkur qobiliyatlarini rivojlantiradi. Dars davomida ular o'z ishlarini tahlil qilish, baholash va takomillashtirishni o'rganadi, bu esa mustaqil ijodiy fikrlashni shakllantiradi. Shu bilan birga, o'quvchilar interaktiv muhitda faol ishlashni o'rganadi va darslarga qiziqishi ortadi.

Raqamli vositalardan foydalanish orqali o'quvchilarda rang uyg'unligi, kompozitsion yechim, yorug'lik va soya bilan ishlash ko'nikmalari mustahkamlanadi. Shu bilan birga, loyiha va interfaol mashg'ulotlar o'quvchilarning ijodiy tafakkuri va estetik didini rivojlantiradi. Bosqichma-bosqich yondashuv esa o'quvchilarning bilimlarini tizimli shakllantirishga yordam beradi, ularni murakkab badiiy vazifalarni bajarishga tayyorlaydi va ijodiy faoliyatga jalb qiladi.

Shunday qilib, 5–7 sinflarda vizual savodxonlikni raqamli vositalar orqali rivojlantirish nafaqat texnik ko'nikmalarni, balki ijodiy va kognitiv qobiliyatlarni ham rivojlantiradi. Interfaol, loyiha asosidagi va bosqichma-bosqich yondashuvlar o'quvchilarning darsga qiziqishini oshiradi, mustaqil ishlashni rag'batlantiradi va

ularni san'atga bo'lgan estetik didni rivojlantirishga undaydi. Shu bilan birga, raqamli texnologiyalar o'qituvchiga o'quv jarayonini samarali boshqarish, individual yondashuvni ta'minlash va ijodiy rivojlanishni qo'llab-quvvatlash imkonini beradi.

Ushbu metodika maktab o'quvchilari uchun zamonaviy, interaktiv va samarali ta'lim muhitini yaratadi, ularni kelajakda san'at sohasida ijodiy faoliyat ko'rsatishga tayyorlaydi.

5–7 sinflarda vizual savodxonlikni raqamli vositalar orqali rivojlantirish metodikasi o'quvchilarning badiiy, ijodiy va kognitiv ko'nikmalarini tizimli shakllantirish imkonini beradi. Bosqichma-bosqich yondashuv asosida darslarni tashkil etish o'quvchilarning texnik ko'nikmalarini mustahkamlash, rang, shakl, kompozitsiya va yorug'lik-soya tushunchalarini chuqurroq o'zlashtirishga xizmat qiladi. Boshlang'ich bosqichda o'quvchilar oddiy shakl va rang mashqlarini bajarsa, o'rta bosqichda murakkab kompozitsiyalar, mavzuli rasmlar va loyiha asosida ishlashni o'rganadi. Ilg'or bosqich esa o'quvchilarga mustaqil ijodiy ishlarni yaratish, shaxsiy badiiy uslubini shakllantirish va estetik qarorlarni mustaqil qabul qilish imkonini beradi.

Raqamli texnologiyalar, jumladan chizish va loyihalash ilovalari, interfaol taqdimotlar va virtual galereyalar, o'quvchilarni ijodiy izlanishga jalb qiladi, ular bilan ishlash jarayonida tanqidiy fikrlash va muammoni hal qilish qobiliyatlari rivojlanadi. Loyiha asosidagi mashg'ulotlar va interfaol metodlar o'quvchilarning mustaqil fikrlashini oshiradi, ijodiy qarorlarni ishlab chiqish jarayonini rag'batlantiradi va darsga bo'lgan qiziqishni kuchaytiradi. Shu bilan birga, o'qituvchi raqamli vositalardan samarali foydalanish orqali individual yondashuvni ta'minlaydi va o'quvchilarning badiiy tafakkurini rivojlantirishga yordam beradi.

Ushbu metodika nafaqat texnik ko'nikmalarni rivojlantiradi, balki o'quvchilarda estetik didni shakllantiradi, ijodiy tafakkur va vizual idrokni mustahkamlaydi. Interfaol, loyiha asosida va bosqichma-bosqich yondashuvlar ta'lim jarayonini qiziqarli, samarali va zamonaviy qiladi. Shu tariqa, raqamli texnologiyalar bilan boyitilgan tasviriy san'at darslari 5–7 sinf o'quvchilari uchun ijodiy, interaktiv va o'zaro faoliyatga asoslangan ta'lim muhitini yaratadi. Bu esa kelajakda ularni san'at sohasida faoliyat ko'rsatishga tayyorlaydi, mustaqil fikrlash va ijodiy qaror qabul qilish qobiliyatlarini rivojlantiradi hamda ularning badiiy va estetik madaniyatini oshiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Шавди́ров С. А. Подготовка будущих учителей к исследовательской деятельности // *Педагогическое образование и наука*. – 2017. – №2. – С. 109–110.
2. Shavdirov S. A. Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons // *Eastern European Scientific Journal*. – 2017. – №1. – С. 131–134.
3. Shovdirov S. Analyzing the Sources and Consequences of Atmospheric Pollution: A Case Study of the Navoi Region // *E3S Web of Conferences*. – EDP Sciences, 2024. – T. 587. – C. 02016.

4. Shavdirov S. Method of Organization of Classes in Higher Education Institutions Using Flipped Classroom Technology // *AIP Conference Proceedings*. – AIP Publishing LLC, 2025. – T. 3268. – №1. – С. 070035.
5. Шавдилов С. А. Ўқувчиларда тасвирий саводхонликка оид ўқув компетенцияларини шакллантиришнинг педагогик-психологик жиҳатлари // *Современное образование (Узбекистан)*. – 2017. – №6. – С. 15–21.
6. Shovdirov S. A. Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari // *Inter Education & Global Study*. – 2024. – №1. – С. 8–14.
7. Ibraimov X., Shovdirov S. Theoretical Principles of the Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students // *Science and Innovation*. – 2023. – T. 2. – №B10. – С. 192–198.
8. Baymetov B. B., Shovdirov S. A. Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in the Process of Teaching Fine Arts // *International Journal on Integrated Education*. – 2023. – T. 4. – №3. – С. 60–66.
9. Eisner, E. W. *The Arts and the Creation of Mind*. Yale University Press, 2002.
10. Hetland, L., Winner, E., Veenema, S., & Sheridan, K. *Studio Thinking: The Real Benefits of Visual Arts Education*. Teachers College Press, 2013.
11. Mishra, P., & Koehler, M. J. *Technological Pedagogical Content Knowledge: A Framework for Teacher Knowledge*. Teachers College Record, 2006.
12. Dewey, J. *Art as Experience*. New York: Minton, Balch & Company, 1934.
13. Winner, E., Hetland, L., Veenema, S., & Sheridan, K. *Studio Thinking 2: The Real Benefits of Visual Arts Education*. Teachers College Press, 2013.
14. Shovdirov S. TASVIRIY SAVODXONLIKKA OID O'QUV KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA O'QUVCHILARNI MANTIQUIY VA ABSTRAKT FIKRLASHGA O'RGATISH // *Евразийский журнал академических исследований*. – 2023. – Т. 3. – №12. – С.